

Matej Al-Ali
Peter Cusack
Eliáš Dolejší
Lloyd Dunn
Pavel Hošek
Petr Stibral
Michaela Thelenová
Vladimír Turner
Erika Velická
Epos 257,
Albert Šturma,
Martin Netočný

Kladno
Braník
Řeporyje
Masarykovo nádraží
Modřany zastávka
Vršovice
Veleslavín
Libeň
Zličín

Festival m³
Umění v prostoru
Art in Space

Mezi mezipro -story

www.festivalm3.cz

15.6. – 30.9.2022
vlaková nádraží

Festival m³

Umění v prostoru 2022

Mezi meziprostory vlaková nádraží

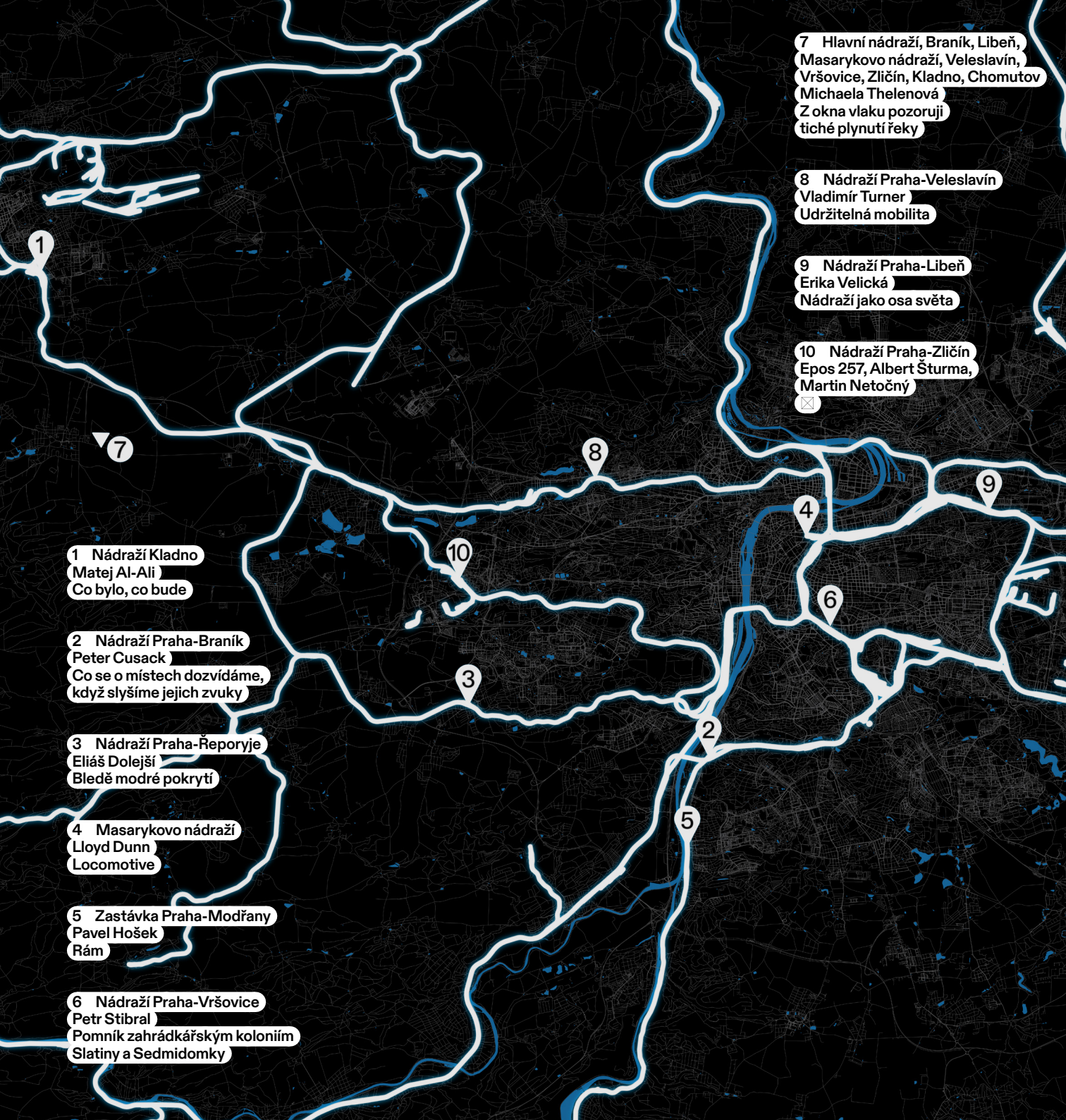
Realita nádražních budov, železničních tratí a jejich okolí spoluvytváří na první pohled zřetelné mantinely základu konceptu letošního ročníku Festivalu m³ – Umění v prostoru. V jejich bezprostředním sousedství okamžitě vystávají významové roviny – sociální, politicko-estetická, architektonická, historická, urbanistická, ekologická.

Asi se shodneme na obecném tvrzení, že prostředí nádraží charakterizuje svébytná poetika. Příznačně se tak v nedávno vydané knize Jaroslava Rudiše setkáme s kritickým přirovnáním současných nejmodernějších nádraží k „vrabčímu hnízdu“, „nemocniční pitevně“, „myší díře ze skla a oceli“, „hřbitovu“, „nákupnímu centru“, „strašlivému obchodnímu domu“, „tržnici“, „cirkusovému stanu“, a v opačném významu s romantickou vzpomínkou na nádraží jako „katedrálu dopravy“. Emocionálnímu zabarvení zvolených výrazů rozumíme a hned se nám vybaví nádraží drobná, naddimenzovaná, překladová, necitlivě zmodernizovaná, opuštěná, zarostlá, uzavřená, chátrající. Za viditelnými znaky se nacházejí ty skrytější, v rovinách poukazujících mnohdy na problematické procesy. Chátrající ruiny nádražních budov se mohou týkat nevyřešených majetkových práv. Bezživotná úhlednost kolejíšť v sobě skrývá opakovaná plošná používání jedovatých herbicidů. V okolí nádraží a kolejíšť se také setkáváme s četným výskytem nekontrolovaných zón, tzv. „nové divočiny“ (Jiří Sádlo), s neurčitelnou iden-

titou „prázdných prostorů“ (Michal Ajvaz), „vágních terénů“ (Radan Haluzík), které ale může charakterizovat výjimečně pestré zastoupení rostlinných druhů. Vztah města a investorů při plánování využití těchto svobodných/přírodních zón má často problematický charakter vzhledem k nově se vyvíjející nezastupitelné funkci „nové divočiny“ a nutnosti vytváření zelených ploch ve městě. Zajímavá území v okolí slepých vlakových tratí nám ukazují, jak si pomalu příroda bere svůj prostor zpět. Specifická poezie prostředí nádraží i jízdy vlakem s sebou nesou zažívání „jiného“ prostoru a času, specifických zvuků. Lineární povaha železnic prostupujících městem, chvílemi zneviditelných tunelovým projezdem, přirozeně propojuje centrum a periferii. Poskytuje možnost ocitnout se mezi prostory a mezi časy, mezi meziprostory. V současné době probíhající modernizace nádražních budov mohou přinést i velmi tristní výsledky. Některé prázdné nádražní budovy dlouho čekají na inteligentní konverzi, na nový smysluplný život. Tématem je například i otázka, zda ekonomičnost železniční dopravy je pravda či mýtus. Aktuální je téma zakomponování železniční dopravy do struktury MHD, s možností odlehčit dopravně přetíženému centru a současně posílit spoje do izolovaných suburbii.

Časoprostor nádraží máme spojený s očekáváním dění dle předepsaného řádu. Registrujeme, jak je okolí železničních tratí kroceno – vyrůstají ploty, přesahující větve jsou okamžitě uřaty, plochy „bezpečné“ přehlednosti jsou rozšiřovány. Jako by si sám tento prostor říkal o vstup neúčelové kreativity. Umělecké intervence do různorodých prostorů železnic, nádraží a jejich okolí se v rámci letošního ročníku festivalu pokouší poukázat na invenční a smysluplnou kultivaci veřejného prostoru, rozmělnovat společenské a lokální stereotypy a iniciovat podnětné veřejné debaty na řadu výše naznačených témat.

kurátorky Dagmar Šubrtová a Iva Mladičová

7 Hlavní nádraží, Braník, Libeň,
Masarykovo nádraží, Veleslavín,
Vršovice, Zličín, Kladno, Chomutov
Michaela Thelenová
Z okna vlaku pozoruji
tiché plynutí řeky

8 Nádraží Praha-Veleslavín
Vladimír Turner
Udržitelná mobilita

9 Nádraží Praha-Libeň
Erika Velická
Nádraží jako osa světa

10 Nádraží Praha-Zličín
Epos 257, Albert Šturma,
Martin Netočný

1 Nádraží Kladno
Matej Al-Ali
Co bylo, co bude

2 Nádraží Praha-Braník
Peter Cusack
Co se o místech dozvídáme,
když slyšíme jejich zvuky

3 Nádraží Praha-Řeporyje
Eliáš Dolejší
Bledě modré pokrytí

4 Masarykovo nádraží
Lloyd Dunn
Locomotive

5 Zastávka Praha-Modřany
Pavel Hošek
Rám

6 Nádraží Praha-Vršovice
Petr Stibral
Pomník zahrádkářským koloniím
Slatiny a Sedmidomky

1 Nádraží Kladno

Nádraží bylo založeno v roce 1855 v rámci provozu tehdejší Buštěhradské dráhy. V závěru druhé světové války bylo poškozeno při americkém náletu. V současné době probíhá rekonstrukce stanice, a to v souvislosti s budováním rychlodráhy Praha – letiště Ruzyně – Kladno.

Matej Al-Ali Co bylo, co bude

Hmota, elementární zákon, člověk a veřejný prostor jsou pomyslné body vymezující obsahový rámec uměleckých prací Mateje Al-Ali. Z hlediska médií v něm převažují objekty, instalace, fotografie, video, performance. Při bližším průzkumu významových rovin nacházíme několik témat: vztah hmoty a procesu a jejich mentální reflexe, možnosti přenosu mechaniky jednoduchých fyzikálních zákonitostí do prostoru skupinové vztahovosti, demonstrace principů lidského myšlení/konání založeného na elementárních mechanismech, hry s materiálem, absurdity hmoty, materiálové záměny nebo například kritická reflexe působení technických obrazů. Matej Al-Ali – inspirován tezí Jana Gehla „Něco se děje, protože se něco děje, protože se něco děje.“ – otevírá veřejný prostor ke společným aktivitám, zajímá jej živost procesu neustálé proměny. Současně ale tematizuje neúprosnost plynutí času, neboť každý hmotný předmět spěje k zániku/transformaci, a mnohdy teprve tento finální moment probudí naši pozornost. V kinetické

instalaci pro kladenské nádraží pracuje s formou železného stožáru: „Stožár, na který jsme zapomněli. Stále tam je, ale již jej nevnímáme. Jako čas, který nám plyne, ubíhá. Co bylo a co bude? A co je právě teď? Stojím na vlakové stanici a v brašně mám věci minulé a myslím na věci budoucí. Zastavit se neznamena nutně rezignaci. Spíše nabrat dech a koncentrovat se.“ A do vnitřku stožáru zabudovává mechanismus k pomalému obrušování pískovcového bloku: „Tyto přesýpací hodiny odkazují na čas strávený přítomný, a přitom sledujeme přesýpání minulého v budoucí. Z jednoho stavu do druhého, ubíhající čas. Ubíhající každým zrnkem a každým atomem.“ (MA-A, 2021)

2 Nádraží Praha-Braník

Nádraží je v provozu od roku 1882. V roce 2016 proběhla jeho rekonstrukce. Stanice je mj. místem oslav Dne železnice, kdy je možné zhlédnout historické vlaky s parními lokomotivami. Specifický charakter nádraží spoluvytváří výletní atmosféra místa i monumentální betonová klenba Branického mostu nad trať.

Peter Cusack Co se o místech dozvídáme, když slyšíme jejich zvuky

Peter Cusack se zaměřuje na environmentální zvuk a akustickou ekologii; zvukové záznamy pořizuje v terénu a ve volné přírodě. Věnuje se projektům zahrnujícím komunitní umění, zabývá se výzkumem zvuku a našeho vnímání konkrétního místa, realizuje dokumentární nahrávky v oblastech se specifickým zvukovým charakterem, například postižených ekologickou katastrofou. Prostřednictvím autorských nahrávek z okolí nádraží získá návštěvník soubor informací jiného charakteru, vhledy odlišné od vizuálních obrazů nebo textových sdělení. Zpráva jiného typu přiměje k vnímání místa neobvyklým způsobem, k odlišnému prožitku prostoru. Audiozáznamem je fixován konkrétní časový úsek, již neexistující realita, návštěvník si tak konkrétní místo skrze záznam již nepřítomného znovu-uvědomuje – ne jako strukturu pevných bodů, od nichž se odvíjí vztahovost, ale jako síť, která se ustavičně děje (Miroslav Petříček). Realita se stává organismem, „aktuální entitou“ – jsme součástí

organismu a žijeme současně s ním. (Alfred North Whitehead) Tento způsob vnímání v nás probouzí roviny citlivosti, které v koloběhu bytí nedostávají prostor. Výběr branického nádraží není náhodný. Výpravní budova nádraží je historicky významná, její umístění umístění mezi několika poetickými lokalitami různého charakteru je výjimečné. Nedaleká dominanta – budova Branického pivovaru, přítomnost řeky, terminálu MHD a divokého křoví, které je útočištěm různých druhů ptactva. Zvukové vhledy Petera Cusacka invenčně zprostředkovávají současné i historické stopy, včetně existence tzv. Posázavského pacifiku na trase z Braníku přes Vrané nad Vltavou a Čerčany, který je dodnes vypravován jako sváteční parní vlak.

3 Nádraží Praha-Řeporyje

Budova nádraží pochází z roku 1878. V současné době již neslouží původnímu účelu, její nitro ale stále uchovává původní provozní artefakty – nádražní pokladnu, vnější kryté nástupiště s dochovanými dřevěnými prvky. V prvním patře jsou patrné stavební úpravy z doby, kdy prostory sloužily k soukromému bydlení. V současné době budova čeká na rekonstrukci a nalezení nového smysluplného využití.

Eliáš Dolejší Bledě modré pokrytí

Eliáše Dolejšího zajímají výtvarné možnosti zprostředkování syntézy základních principů odlišných duchovních systémů, inspiraci nachází často v textech Mircea Eliadeho. Svými pracemi se snaží navodit divácký vjem zakoušení posvátného. Objekty a instalace vytváří z nalezených materiálů, pracuje s vědomím dočasnosti hmotné reality, používá výraz intenzity a křehkosti, napětí a odhmotnění, prostorové plasticity barev. Práci *Bledě modré pokrytí* realizované na kryté části nástupiště řeporyjské nádražní budovy navazuje na instalaci realizovanou v broumovské Galerii Dům v roce 2021. Ta nesla název *Čekání* a umocňovala světelný charakter prostoru, navodila možnost prožitku tenze momentu přítomnosti a současně klidu odevzdanosti. Sestávala ze souboru „satelitů“ ze dřeva a papíru zavěšených u stropu, z hliníkových miskovitých tvarů na podlaze asociujících dlaně v gestu přijímání, a světelných boxů komponovaných symetricky s okny protějščí stěny prostoru. Odstín modré

barvy nástropních objektů odkazoval k autorově návštěvě kaple Scrovegniů v Padově s Giottovými freskami z počátku 14. století. Také v instalaci pro řeporyjskou nádražní budovu pracuje Eliáš Dolejší s poetikou nebesky modrých „satelitů“. Současně odkazuje k dnešní realitě satelitů umístěných na oběžné dráze Země (mj. orbitální konstelace Starlink společnosti Elona Muska). *Bledě modré pokrytí* vytváří pomyslnou polaritní dvojici se zamýšlenou (ale nerealizovanou) instalací ve vyhořelé stavbě na protějščí straně nádražního kolejiště (v současné době čekající na rekonstrukci). Měla ztělesňovat významy rozpadu, mizení. Stávající instalace mj. koresponduje s představou atmosféry nádraží z dob jeho živého provozu.

4 Masarykovo nádraží

Budovy nádraží pocházejí z let 1844–1845. Jde o první nádraží parostrojní železnice v Praze. Od poloviny 20. století se opakovaně uvažovalo o jeho zrušení kvůli prostorovým nárokům povrchové dopravy. Dnes je zamýšleno jako konečná stanice připravovaného železničního spojení na Letiště Václava Havla a dále do Kladna. V místě někdejších služebně technických prostor nádraží je v současné době budován administrativně obchodní komplex dle návrhu Zahy Hadid.

Lloyd Dunn Locomotive

Monotónnost dopadajícího deště, plynutí vody, znění meziplanetárního prostoru, cykličnost procesů, mikrokosmos – makrokosmos, prostor mezi zvukem a tónem, rytmus města, tušení příběhu, zvuky slunovratu, bouře, horizont, statičnost v pohybu, jízda vlakem, zvuky nádraží, zvonů, moře, větru, pohledy do krajiny, kontemplativní rytmus, fragmenty filmů ruské avantgardy 20. a 30. let, impresie z cest – Maroko, Laos, Rumunsko, Ukrajina, Arménie, Čína, Albánie, Etiopie, Uruguay. To jsou příklady ze široké škály námětů a výrazových prvků, z jejichž různorodého prolínání a řazení Lloyd Dunn vytváří koláže zvukových, obrazových a textových prostorů. Prostřednictvím fotografie, filmu, videa, audiozáznamu, eseje diváka/posluchače připoutává k vjemu, vede k soustředění, probouzí zájem, nechává jej odevzdat se, splynout s atmosférou, dějem. Základ současné instalace *Locomotive* pochází z roku 2009 a tvoří jej zvuková kompozice z nahrávky parní lokomotivy, dobových terénních nahrávek a inspirace principy kinematografie používanými

ve starých filmech. Forma kruhového obrazu v temném poli zdůrazňuje snový a subjektivní charakter práce, propojující abstraktní tendenci experimentálního filmu s narativností. Současně nese inspiraci teorií distanční montáže arménského režiséra Artavazda Pelešjana. Stávající verze *Locomotive* byla rozšířena o nový obrazový materiál a nový zvukový sestřih. V instalaci pro nádražní budovu je promítána nepřetržitě ve smyčce. Otevírá prostor imaginaci pozvolna se odpoutávající od reality směrem do snovosti, navozené monotónností rytmu jízdy vlakem.

5 Zastávka Praha-Modřany

Zastávka pochází z roku 1937, je situována na vyvýšeném místě s výhledem na Vltavu a panorama jejího levého břehu. Její prostou architekturu tvoří plochá střecha nesená kovovou konstrukcí. I pouhá zastávka může být invenčně architektonicky pojednána, může se stát výtvarně zajímavým místem, ač v obklíčení mnoháproudého automobilového provozu a víceúrovňových chladně-betonových hmot.

Pavel Hošek Rám

Pavel Hošek ve svých sochařských dílech tematizuje proces odhmotňování prostoru či jeho vědomého zakoušení. Často mění prostorovou situaci nenápadnou intervencí, která přiměje kolemjdoucího zakusit atmosféru místa v nových vizuálních souvislostech. Do prostoru nástupiště architektonicky jednoduše pojaté zastávky Praha-Modřany zavěsil kovový *Rám*. Umocňuje osobitost místa pozorovacího a odpočinkového charakteru a navozuje lehkost výletní atmosféry. „Říční koridor lemuji tratě vlakové + tramvajové, cyklostezka, kde je neustálý shon. Vyvýšené nástupiště ale tento pohyb uklidňuje a zároveň vzbuzuje možnost pozorování, soustředění. Nabízejí se zajímavé pohledy ať do krajiny tak také do vnitřní perspektivy a tektoniky stojek pilířů nástupiště.“ (PH, 2022) Umístění *Rámu* rozhybává přísnou tektoniku vnitřního prostoru nástupiště a umožňuje uvědomit si rozdílnosti vnímání času, pohybu: „Kontrasty rychlosti toku řeky, jedoucího vlaku, pohybu mraků, kolistý... Příjezd – odjezd, start – cíl. Toto se zde dá pozorovat a rám-okno to může zábavně zinscenovat.“

(PH, 2022)

Vzhledem k nemožnosti najít průnik/kompromisní řešení mezi požadavkem na parametry umělecké realizace ze strany Správy železnic a možností úpravy díla ze strany autora je dílo během festivalu dostupné pouze ve formě video-vizualizace.

6 Nádraží Praha-Vršovice

Založeno počátkem 80. let 19. století. V letech 2002–2008 proběhla rekonstrukce neoklasicistní nádražní budovy z roku 1899. V rámci modernizace stanice byl nedávno zprovozněn místními obyvateli dlouho očekávaný podchod propojující Vršovice s Nuslemi. Nedaleko nádraží směrem k vrchu Bohdalec se rozprostírají dělnické kolonie Sedmidomky a Na Slatinách.

Petr Stibral Pomník zahrádkářským koloniím Slatiny a Sedmidomky

Petra Stibrala zajímají možnosti sochařských intervencí do specifických městských i přírodních prostorů. Může jít o vizuální metafory poetického charakteru, v posledních letech se ale zaměřuje spíše na témata se silným sociálním obsahem. Pro současnou instalaci zvolil park mezi nádražím Praha-Vršovice a blízkou tramvajovou zastávkou. Vytvořil archetyp jednoduché dřevěné boudy se siluetou vzrostlého stromu, jako pomník mizejícímu fenoménu zahrádkářských osad. Ty existují v Praze od konce 19. století a nepochybně zvyšují pestrost městského organismu. Nedaleko vršovického nádraží směrem k vrchu Bohdalec se nacházejí bývalé chudinské osady Sedmidomky a Slatiny, dnes funkční jako zahrádkářské kolonie, místa bezdomovců, ale i domovy potomků původních obyvatel z 20. a 30. let minulého století. Obě lokality mají unikátní historicko-ekologickou hodnotu. V nedávné době bylo rozhodnuto o modernizaci oblasti Slatin, a vyvstalo tak riziko trvalé ztráty další zelené plochy v celku velkoměsta. I když lze takové „divoké“

plochy pojmout v rámci modernizace invenčně, většinou nenávratně mizí v důsledku developerské touhy maximalizovat počty administrativních budov i množství tzv. rezidentů. Petr Stibral se pomníkem vyjadřuje i obecně k pojetí koncepce velkoměstského prostoru – nepodporuje jeho vidění jako zdroje ke genezi zisku, ale ctí právo na město toho, kdo v něm žije.

7 Hlavní nádraží, Masarykovo nádraží, Braník, Holešovice, Libeň, Zličín, Veleslavín, Vršovice, Kladno, Chomutov-město

Michaela Thelenová Z okna vlaku pozoruji tiché plynutí řeky

Michaela Thelenová se zabývá uměleckou reflexí postindustriální krajiny severních Čech. Silná témata spojená především s územím bývalých Sudet formuluje skrze média fotografie a video, v současné době pracuje hlavně s digitální fotografií a počítačovými technologiemi. Tematizuje individuální i kolektivní paměť – procesy jejího vrstvení v čase, postupného zapomínání a opětovného vybavování. Reflektuje vzájemnost městského organismu a krajiny, koexistenci industriálních aglomerací a obytných čtvrtí, dopad průmyslu na utváření krajiny. Viditelnou rovinu osobní i společenské reality postupně rozkrývá nenápadnými odkazy, zviditelňuje hlubší významové roviny pohnuté historie regionu. Intimní výpověď transformuje do obecných významů, skrze konkrétní zkušenosti pojmenovává obecné fenomény společnosti. Michaela Thelenová vytvořila pro Festival m³ soubor pohlednic evokujících pocit zachycení atmosféry letmého okamžiku. Obrazové výjevy doplňuje větami připomínajícími důvěrně známé situace.

Forma pohlednice sama o sobě přirozeně nese význam přemístění, cesty. Charakter vjemu, který zakoušíme právě při jízdě vlakem – měníci se obrazy míjené krajiny rámované oknem, spouští asociace příběhů, vzpomínek. Čekání, postávání, necílené popocházení v nádražních halách a na nástupištech navozují znovu a znovu všem dobře známou specifickou atmosféru. Sledujeme sekvence nespojitých fragmentů, přitom se ale přistihujeme, jak nám automaticky v představách spouští děje reálných příběhů. Pohlednice s částmi zachycených, skoro až nehmotných krajin s osobními texty budou na vlakových nádražích na místech obvyklé nabídky tištěných materiálů k volnému rozebrání kolemjdoucími.

8 Nádraží Praha-Veleslavín

Historie nádraží sahá do roku 1863, kdy parní železniční trať nahradila Lánskou koněspřežku. Specificky poetický charakter nádraží spoluvytváří jeho forma „nácestné železniční stanice“. Je významným přestupním bodem v relaci Kladno-Praha.

Vladimír Turner Udržitelná mobilita

Vladimír Turner již mnoho let na různých místech světa vytrvale připomíná problematické, a mnohdy silně varovné, momenty antropocenní civilizace. Dlouhá řada filmů, videí, angažovaných intervencí do veřejného prostoru, performancí, objektových instalací podává konzistentní výpověď o síle reflektovaných témat. Zakletý mechanismus spotřeba-produkce, lživost marketingových strategií, těžba neobnovitelných zdrojů, brutální devastace krajiny, masový turismus, mylná představa o možnosti spoutat organismus velkoměsta do struktury řádu, gentrifikace, bezdomovectví, nehumánní metody politických systémů. Jen vlastně znovu a znovu připomíná téma podstaty čistého lidství, osobní i společenské odpovědnosti vůči krajině, přírodě, udržitelný způsob života založený na lokální soběstačnosti. Na témata poukazuje věcně jednoduchými akty. O to intenzivněji probouzí vědomí nutnosti individuální angažovanosti. I když mají jeho konceptuální práce aktivistický charakter, často zacházející se subverzí paradoxu, nelze

v nich přehlédnout výrazovou sílu čisté výtvarnosti. Prostřednictvím instalace pro nádraží Veleslavín Vladimír Turner verbalizuje sochařskou situaci s tématy udržitelné mobility, fosilních paliv, mezinárodního obchodu, vztahu automobilismus vs. vlaková doprava, exodu a nomádství jako důsledků klimatických změn. Volí formu specificky upraveného automobilu značky Volvo, a to s apelem na stálou přítomnost potenciálu přirozeného lidského zdroje. Ideje instalace bezprostředně souvisí s genezí autorova zamýšleného filmu, v němž se ocitá v roli domorodce, posledního přeživšího na zemské planetě, který začíná budovat vše potřebné k žití z odpadků všude kolem přítomných. „System Change! Not Climate Change!“ (VT)

9 Nádraží Praha-Libeň

Nádraží situované na pomezí Libně a Vysočan. Stanice byla založena v roce 1877. Jde o frekventovaný dopravní uzel. Současná nádražní budova pochází ze 70. let, umístěná na východ od původní budovy silně poničené roku 1945 při bombardování libeňských průmyslových objektů. V blízkosti nové nádražní budovy se nachází konečná tramvajová zastávka Harfa, umělecké Studio Prám a v jeho těsném sousedství jsou právě dokončovány stavby agresivně převyšující stávající zástavbu.

Erika Velická Nádraží jako osa světa

Erika Velická ve svých pracích často tematizuje sílu animálních archetypů, zajímá ji význam hranice – krajinné i sociální. Kriticky reflektuje rozostřenost pomezí prostoru přírodního/zvířecího a sociálního/lidského. Vytváří neurčitý a současně napjatý mezistav plný polaritní rozporuplnosti. Pracuje s tématy utrpení, hledání úniku. Svou instalaci v prostoru nádraží Libeň pojednává typické „nemísto“, situované na rozhraní pozemků v majetku Správy železnic a města. Toto ne-místo evidentně slouží převážně k rychlému průchodu pěšinou-zkratkou nebo k venčení psů. Viditelným zábradlím vymezený půdorys úzkého schodiště vedoucího do neurčitých sklepních prostor, betonový blok asi s funkcí „hraničního kamene“ a betonový přístřešek spoludefinují dost neutěšenou konfiguraci v prostoru, v němž nikdo netouží pobýt ani o minutu déle, než je nezbytně nutné. Autorka vytváří scénu pro možné děje,

dočasné „průsečky mytologie čtvrti a mytologie konkrétní existence“. Umocňuje pocit prázdnoty místa, v němž zdánlivě chybí smysl. O to inspirativnější může být, neboť se nachází jakoby mimo jakýkoliv oficiální řád, může být prostorem pro osobní výpovědi „úzkosti i kreativního snění“. Může se stát „světem dětských her (archetyp skrýše a labyrintu, které jsou spjaty se světem dobrodružných knížek a filmů)“ a také útočištěm bezdomovců. (Michal Ajvaz) Ne-místo – jako by pohyb v něm byl cílem, „míjené místo“, obdobně jako samotné nádraží: „místo, ve kterém nemáme vůli spočinout“ (Anna Beata Hábllová).

Iva Mladičová,
Dagmar Šubrtová

10 Nádraží Praha-Zličín

Historie nádražní budovy Praha-Zličín sahá do roku 1872. Vybudovaná na trati nazývané Pražský Semmering (Praha-Smíchov – Hostivice), tvořící výjimečný architektonický i krajinný celek. Jeho nejznámějším článkem je historický viadukt přes Hlubočepské údolí. Pražský Semmering je součástí slavné Bušetěradské dráhy, jejíž původ sahá k počátkům železnice v Čechách. Okolí nádraží Praha-Zličín tvoří různorodá sestava: tramvajová smyčka Sidliště Řepy, menší rybník, masivní betonová zeď skladového areálu, obří brownfield, drobné domky-kůlny s květinovými zahrádkami, především ale brutální moderní výstavba.

Epos 257, Albert Šturma, Martin Netočný

Výzkum, co toto okolí není a co nebude neznamenat; kudy vede hranice města.

Naše dočasná výzkumná stanice má striktní řád a chystá se pro výzkumné účely zneužít veřejnost. Budeme podnikat obsedantně-observační výpravy do širšího okolí. Jsme genderově nevyvážená skupina, která si k bádání bude průběžně zvat další spřízněné průzkumnice a průzkumníky.

a) nepřísna analýza současného stavu

Lokalita prostá spektaklu plná neprostupných náletových porostů leží ladem a pokukuje po obrodných procesech, které konečně osvobodí její dřímající kapitálový potenciál. Industriální éře odzvonilo a stejně tak i nedaleké vagónce. Území o tisících metrech čtverečních je už několik let rozparcelováno pojmy jako

rezidenční areál a velkorysý privátní park. Mezitím, co se nikým nešlechtěná vegetace bujně množí a proplétá napříč světem developerských záměrů, rozprodává se jedna z plánovaných pěti set dvaceti šesti bytových jednotek za druhou. Na své si přece přijdou singles, mladé páry i rodiny s dětmi. A i kdyby to nakonec byli jen spekulanti, hranice mezi chaosem a řádem bude už jednou provždy nastavena. Tam, kde je dnes účel skryt, objeví se jasněji, než jsme si kdy dokázali představit. Už ideově raší betonový ubytovací květ s dočasným pozlátkem luxusu, se skvělými nákupy a fitness 24/7. Pro příští generace!

b) manifest místo úvodu do tématu

Už nebudeme mít důvod ptát se: „Jak se to tady jmenuje?“ Budeme to cítit jako danost zabalenou v odpočinku i aktivní

relaxaci, občanské vybavenosti a dopravní dostupnosti. Jako mastný donut, připravený ke konzumaci.

Dnes však takové otázky ještě klást můžeme, například pod kůru stromů. Zbývá nám na to několik posledních měsíců, možná let. Pak se území za hranicí nedalekého sídliště promění z otazníku na úderné konstatování. Vstoupí do něj jasná struktura ne nepodobná té, kterou bychom našli při sledování vektoru směřujícího do středu města. Centralizovat znamená členit, a tedy i vštěpovat účel. Nás účel nezajímá. Zajímá nás jeho hranice s tím, co neumí kolektivní racionalita obsáhnout.

Jsme ☒!

c) striktně a správně
nedodržovaná metodika

Omotáváme se lokalitou prostou spektáklu. V lůně přírody zachycujeme své údy do osidel svlačců a náletových porostů. Oscilujeme mezi třtinou křovištní rozvibrovanou větrem. Zanášíme do krajiny nahodilé domněnky o tom, kde končí a začíná město dřív, než nám to prozradí estetika digitálního renderu. Zakládáme špinavé ohně v místech, kde brzy zaharaší

stavební míchačka a kovové vzpěry budou navždy překryty betonem. Naší výzkumnou labilitu v neposlední řadě také indexujeme, archivujeme a dokumentujeme pro závdavek budoucím časům, kdy místo dostane název a rozčlení jej ulice a placky, které budou rovněž zřetelně pojmenovány. Musíme to (p)opravit!

Jsme ☒!

Epos 257, Jan Albert Šturma,
Martin Netočný

Doprovodný program k Festivalu m³ Umění v prostoru – Mezi meziprostory

Sledujte aktuální program
na webu festivalu
www.festivalm3.cz
Změna programu vyhrazena.

Červen

14/6 18:00 h
Vernisáž festivalu
*Dejvická nádražka a vlakové
nádraží Praha-Dejvice*

Odjezd vlakem z Masarykova
nádraží v 17:32 h s umělci
a kurátorkami do Dejvic, kde
proběhne uvedení festivalu
a následný hudební program:

19:00 h phonon~ – kolektiv
audiovizuálních umělců z Ústí
nad Labem zaměřený na
experimentální elektronickou
a současnou akustickou hudbu
a sound art. Každý člen uskupení
je aktivním zvukovým nebo
vizuálním praktikem a zvukovým
kurátorem na phonon~
akcích, přičemž implementuje
kvadrofonní zvukový formát
jako základ pro živý prostorový
zvuk. Zakládajícími členy jsou:
Polina Khatsenka (mudaki), Iva
Polanecká, Martin Marek, Jan
Krombholz, Petr Hanžl.

20:00 h Martin E. Kyšperský –
zpěvák a frontman kapely Květy

16/6 18:00 h
**Vernisáž výstavy Michaely
Thelenové Z okna vlaku pozorují
tiché plynutí řeky**
*Galerie Město, vstupní
hala vlakového nádraží
Chomutov-město*

Autorka vytvořila pro Galerie
Město fotografické obrazy

nehmotných krajín doplněné
osobními větami připomínající
důvěrně známé situace.
Čekání, postávání a necílené
popocházení v nádražních halách
nám v představách spouští
děje reálných příběhů. Nádraží
Chomutov – město se stává
výchozím bodem a zároveň
spojnicí s tištěnými pohlednicemi,
sekundárními matricemi pro
sdílené příběhy, dostupné na
několika nádražích k volnému
rozebrání kolemjdozcími.
www.gmesto.eu

18/6 od 14:00 h
Procházka s Pavlem Karousem
Vetřelci a volavky na m³
Masarykovo nádraží, Praha

Komentovaná prohlídka
uměleckých děl vzniklých v rámci
Festivalu m³. Sraz je ve 14:00 h
před Masarykovým nádražím,
výsledky letošního ročníku
jsou totiž rozmístěné v různých
pražských nádražních budovách.
Plánovaná doba procházky
je cca 3,5 hod. Vstup v rámci
komentované prohlídky zdarma.
Psy, děti a hipstery s sebou.

21/6 18:00 h
Mezinárodní seminář
o aktivitách ve veřejném
prostoru Krajina – Město –
Veřejný prostor
Nákladové nádraží Žižkov

Landscape festival/Dan Merta
Festival International de Jardins
Amiens/Gilbert Fillingier
European Prize for Urban Public
Space/David Bravo
Festival Concentrico/Javier Peña
Festival M3 / Umění v prostoru/
Čestmír Suška

21/6 15:00–18:00 h

Workshop Studia Bubec:

Výtvarná dílna Stopa

*Studia Bubec – Tělovýchovná
748, 155 00 Řeporyje*

kresba a psaní s křídovými barvami),
od 3 let až po dospělé

Každý den se stáváme součástí
veřejného prostoru bez
uvědomění našeho zapojení do
jeho chodu. Proplováme těmito
místy s hlavou plnou vlastních
myšlenek. Kolik bytostí takto
projde například přes železniční
přechod, nebo je součástí
veřejného prostoru pouze tak, že
čeká na zpožděný vlak, nebo se
jen prochází po perónu? Staňte
se součástí experimentální
dílny STOPA, kde na tyto otázky
budeme hledat odpovědi
a kreativním způsobem sdílet
s ostatními své zážitky, dojmy
a poznatky.

Vzájemně se inspirujte, čtěte
a pozorujte úkazy a zkoumejte
stopy zanechané předchozími
obyvateli/cestujícími/
návštěvníky...

rezervace na emailu:

joefina@bubec.cz

23/6. od 18:00 h

Přednáška Jiřího Krejčíka:

Kdyby ti tak pambů nádražku zachoval

*Společenský sál, Masarykovo
nádraží Havlíčkova 1014/2*

pro děti i dospělé

Nádražní restaurace, hospody
a bufety jsou specifický
podruh českého pohostinství,
jehož ducha dotváří mimo jiné
nepředvídatelná fluktuace hostů.
Dopolední setkání školního
výletu a party kolořuků nad
párkem v rohliku, spořádaná
rodinka na obědě u jednoho
stolu s profesionálními vágusáky,
to vše se může v nádraží stát.

Tradiční nádražka je na rozdíl od
restaurací a nálevení v městské
zástavbě prostor navýsost
demokratický, kde se nebere
ohled na národnost, věk, vzdělání
nebo výplatní pásku – když
nám ujede vlak, sejdem se
v ní všichni. Autoři blogu vagus.
cz na základě dlouholetého
recenzování představí současnou
situaci českých nádražek čelících
drahému pivu, nenasytným
pařátům developerů i lidí bez
smyslu pro kouřem nasáklou
romantiku.

Červenec

3/7 13:00–15:00 h

Workshop Studia Bubec,

Okamžik v pohybu

*sraz vlakové nádraží
Praha–Veleslavín*

Pojedte si udělat výlet
z Veleslavína do Kladna a zpět.
Sejdeme se na nádraží Veleslavín.
Společně zastavíme čas v našich
kresbách. Prozkoumáme limity
prostoru a času. Během našeho
putování vznikne kresebný
záznam okamžiku. Na nádraží
v Kladně vytvoříme pohlednici
zachycující atmosféru každodenní
všednosti na nádraží a naše
osobní prožitky.

Program upřesněn na webu
festivalu.

Odhadovaná délka:

90 minut, včetně cesty

Rezervace na emailu:

joefina@bubec.cz

Doporučujeme:

8/7–10/7

Festival Trat

Nádraží Zbiroh – 338 08 Kařez

9/7 od 14:00 h

Přednáška o produkci umění ve veřejném prostoru

Přednáška Ivany Vodičkové
se zaměří především na vývoj
Festivalu m³ – Umění v prostoru
a jeho zásahy a intervence
v rámci jednotlivých ročníků
od jeho vzniku v roce 2017,
přiblíží také proces produkční
práce v intencích legislativních
předpisů, ale i nepsaných
pravidel veřejného prostoru
tak, jak jsou chápána v českém
prostředí. V neposlední řadě
představí poslední ročník festivalu
s podtitulem Mezi Meziprostory,
který je zaměřen na pražská
a středočeská nádraží a vágní
terén kolem nich.

Více na:

www.festivaltrat.cz

16–17/ 7 od 14:00 h

Jak se to tady jmenuje? -20 %, Nádraží Praha-Zličín a přilehlé okolí

Přespíme v pohraničním pásmu
a definujeme jej. U jejích! Ve
vlastním spacáku, pod širým
nebem nebo ve stanu v dočasné
výzkumné stanici. Průvodci nám
budou Epos 257, Albert Šturma
a Martin Netočný.

rezervace na emailu:

joefina@bubec.cz

30/7 14:30 h

Společná jízda Vlakem do galerie

*Sraz na Hlavním nádraží Praha
před hlavními pokladnami.*

Příjezd do Roudnice nad Labem
v 15:43 h a dále 500 m pěšky
do Galerie moderního umění
v Roudnici nad Labem, kde
se bude konat komentovaná
prohlídka výstav Folklore is not
dead a výstavy Viktora Kopasze –
Destinace fragmentů, www.

galerieroudnice.cz

Při cestě zpět vlakem se
zastavíme v Libčicích nad Vltavou
v areálu bývalé šroubárny, v galerii
Uhelný mlýn. Autorem konverze
průmyslové stavby je architekt
Patrik Hoffman, který za přestavbu
obdržel v roce 2016 Českou cenu
za architekturu. Prohlídka aktuální
výstavy Dan Zollmann – Minjan,
fotografie z prostředí současných
chadiských Antverp, www.
uhelnymlyn.cz

Jízdné není hrazeno, vstup
do Galerie moderního umění
v Roudnici nad Labem je zdarma.

rezervace na emailu:

joefina@bubec.cz

Srpen

27/8 od 14:00 h

Procházka s Pavlem Karousem Vetřelci a volavky na m³ Masarykovo nádraží Praha

Komentovaná prohlídka
uměleckých děl vzniklých v rámci
Festivalu m³. Sraz je ve 14:00 h
před Masarykovým nádražím,
výsledky letošního ročníku
jsou totiž rozmístěny v různých
pražských nádražních budovách.
Plánovaná doba procházky
je cca 3,5 hod. Vstup v rámci
komentované prohlídky zdarma.
Psy, děti a hipstery s sebou.

28/8 13:00–15:00 h

Workshop Studia Bubec, Okamžik v pohybu sraz na vlakovém nádraží Praha–Veleslavín

Pojedte si udělat výlet
z Veleslavína do Kladna a zpět.
Sejdeme se na nádraží Veleslavín.
Společně zastavíme čas v našich
kresbách. Prozkoumáme limity
prostoru a času. Během našeho

putování vznikne kresebný záznam okamžiku. Na nádraží v Kladně vytvoříme pohlednici zachycující atmosféru každodenní všednosti na nádraží i naše osobní prožitky.

Program upřesněn na webu festivalu

rezervace na emailu:
josefina@bubec.cz

Září

12/9

Workshop Studia Bubec – Světla na cestě

Studio Bubec – Tělovýchovná 748, 155 00 Řeporyje

WS pro děti i dospělé v duchu happeningu s minimem prostředků. Nebude třeba žádného materiálu, abyste vytvořili světelné obrazce. Inspirací nám budou barevná signalizační světla semaforů, kterým dáme zcela nový umělecký význam. Světelná instalace s možností ji libovolně pozměňovat v originální obrazce na projekční ploše bude pro veřejnost zpřístupněna formou tvůrčí dílny.

Dílna bude volně přístupná.

Rezervace pro školní skupiny, zájmové skupiny i jednotlivce nutná předem na adrese krystyna.studiobubec@gmail.com

14/9 od 17:00 h

Mizející zahrádkářské osady sraz u sochy Petra Stíbrala v parku Jiřiny Haukové a Jindřicha Chalupeckého před nádražím Vršovice, následuje procházka prvorepublikovou kolonií Slatiny

Zahrádkářské osady existují v Praze od konce 19. století a dodnes zajišťují větší podíl

zeleně ve velkoměstě. Přesto v posledních desetiletích mizejí. Debaty se zúčastní Petr Gibas ze Sociologického ústavu AV ČR, zástupci Institutu plánování a rozvoje hlavního města Prahy a další.

Součástí doprovodného programu k instalaci Petra Stíbrala je podcast komponovaný z nahrávek ruchů a rozhovorů s obyvateli nouzové kolonie Slatiny, kterou sestavil Miloš Vojtěchovský.

Na webu festivalu je série dokumentárních fotografií ze Slatin fotografa Petra Zewliak Vrabce.

17/9 15:00–18:00 h

Workshop Studia Bubec:

Výtvarná dílna Stopa

Studio Bubec – Tělovýchovná 748, 155 00 Řeporyje

kresba a psaní s křídovými barvami od 3 let až po dospělé

Každý den se stáváme součástí veřejného prostoru bez uvědomění našeho zapojení do jeho chodu. Proplouváme těmito místy s hlavou plnou vlastních myšlenek. Kolik bytostí takto projde například přes železniční přechod, nebo je součástí veřejného prostoru pouze tak, že čeká na zpožděný vlak, nebo se jen prochází po perónu? Staňte se součástí experimentální dílny STOPA, kde na tyto otázky budeme hledat odpovědi a kreativním způsobem sdílet s ostatními své zážitky, dojmy a poznatky.

Vzájemně se inspirujte, čtěte a pozorujte úkazy a zkoumejte stopy zanechané předchozími obyvateli/cestujícími/návštěvníky...

rezervace na emailu:
josefina@bubec.cz

17/9 20:00 h

Hudební performance reagující na světelné obrazce „Světla na cestě“

Studio Bubec – Tělovýchovná 748, 155 00 Řeporyje

WS pro děti i dospělé v duchu happeningu s minimem prostředků. Nebude třeba žádného materiálu, abyste vytvořili světelné obrazce. Inspirací nám budou barevná signalizační světla semaforů, kterým dáme zcela nový umělecký význam. Světelná instalace s možností ji libovolně pozměňovat v originální obrazce na projekční ploše bude pro veřejnost zpřístupněna formou tvůrčí dílny s hudebním doprovodem, který bude reagovat na vše světelné experimenty s pohybem světla.

17/9 14:00–17:25 h, 17:25–19:00 h

Prohlídka uměleckých děl vzniklých v rámci Festivalu m³ Kurátorská projížďka

první část: Sraz na nádraží Praha-Libeň před nádražní budovou ve 14 hodin, prohlídka instalace Nádraží jako osa světa od Eriky Velické, odjezd vlakem přes Hlavní nádraží do nádraží Praha-Vršovice, kde je umístěn v parku před budovou objekt Petra Stíbrala Pomník zahrádkářským koloniím Slatiny a Sedmidomky. Malé občerstvení a setkání s autorem.
druhá část: Sraz na Masarykově nádraží v Praze u odjezdových tabulí v 17:25 h – prohlídka instalace Locomotive Lloyd Dunna, dále pojedeme vlakem přes nádraží Veleslavín, kde si prohlédneme instalaci Vladimíra Turnera s názvem Udržitelná mobilita. Vypravíme se vlakem do Kladna shlédnout instalaci Co bylo, co bude od Matěje Al-Ali. Občerstvíme se v kladenské „nádražce“ a pojedeme zpět vlakem do Prahy.

Vzhledem k rozsáhlosti tras a míst doporučujeme osobní návštěvu instalace Eliáše Dolejšího s názvem Bledě modré pokrytí na nádraží Praha-Řeporyje spojit s návštěvou Studia Bubec a Zahrady Bubec. Stejně tak doporučujeme osobní prohlídku vizualizace díla Pavla Hoška Rám spojit s návštěvou stanice Praha Modřany a cestou si prohlédnout pohlednice od Michaely Thelenové, které jsou dostupné na zmíněných vlakových nádražích. Zvukovou prohlídku autora Petera Cusacka v okolí nádraží Braník je sice možné shlédnout na webu Festivalu m³, doporučujeme však osobní návštěvu. Je to pozoruhodné místo. O záznamech výzkumu Epose 257, Alberta Šturmy a Martina Netočného v okolí nádraží Praha-Zličín se dozvíme 21. 9. v debatě Jak se to tam bude jmenovat? -35 %

rezervace na emailu:
josefina@bubec.cz

21/9 v 18:00,

Debatu Jak se to tam bude jmenovat? -35 %

KC Průhon, Socháňova 1220/27163 00 Praha 6 – Řepy
Program večera:

1. Osvěta Vágního terénu – Radan Hazulík a kol.

2. Komise pro Výzkum Zličína – KVZ.

Detaily programu budou uvedeny na webu festivalu, na domovních nástěnkách, v poštovních schránkách, či zastávkách MHD. Nejen obyvatelé Řep a Zličína jsou vítáni!

rezervace na emailu:
josefina@bubec.cz

26/9 od 18:00 h

Závěrečná debata festivalu *Společenský sál, Masarykova nádraží Havlíčkova 1014/2*

Debaty o možnosti využití nádražních budov, urbanistického rozvoje v okolí nádraží a budoucnosti vlakové dopravy, proběhne společně s Landscape festivalem a pozvanými odborníky.

Debaty se zúčastní Petr Zeman – předseda Výboru pro územní rozvoj, územní plán a památkovou péči na Magistrátu hlavního města Prahy a zároveň zakladatel portálu Prázdné domy. Dále se debaty zúčastní Dan Merta, historik umění, kurátor a ředitel Galerie Jaroslava Fragnera, zástupce kulturního centra Stanica Žilina – Záriečie Marek Adamov, kurátorky Festivalu m³ Iva Mladičová a Dagmar Šubrtová, Michal Lehečka za Laboratoř udržitelného urbanismu (AutoMat) a další hosté.

27/9 18:00 h

Projekce filmu Vladimíra Turnera Modern Times s následnou debatou o fenoménu železnic s literárním komparatistou a redaktorem A2 Michalem Špinou

(podrobnosti na webu)
*Moving Station, Plzeň,
Koperníkova 56, 301 00 Plzeň
3-Jižní Předměstí*

čas odjezdu vlaku do stanice Plzeň
– Jižní Předměstí bude upřesněn
na webu

Modern Times: Aktualizace Chaplinovy Moderní doby vyzdvihuje absurdní rozměr technologického pokroku. Lidstvo se díky němu nevyvíjí, ale naopak zakrňuje. Tuto skutečnost dokládají hoverboardy, jež nás zbavují nutnosti chodit, a my

se díky protetickému podvozku stáváme částečně stroji. Identický interpretační klíč o sériovosti a monotónnosti moderního světa nabízí letecké pohledy sídliště identických domků na klíč. Strojově strukturovaná realita z nás dělá otroky. „Moderní doba se od doby Charlieho Chaplina výrazně změnila. Chaplin by byl dnes se svým citlivým uvažováním nad světem pravděpodobně závislý na Xanaxu.“ (V.T.)

Připravujeme:

Ajznbon Praha-Těšnov
Sonická reminiscence pro bývalé
Denisovo nádraží
Park Těšnov, Praha 8

termín bude upřesněn na
webových stránkách Festivalu m³

Budova zmizelého nádraží Praha-Těšnov patřila k trojici centrálních železničních uzlů v Praze. Sloužila nepřetržitě od roku 1875 až do roku 1972. Historici architektury ji pokládají za jednu z nejhodnotnějších nádražních budov ve střední Evropě. Dne 16. března 1985 byla kvůli havarijnímu stavu a vedlejší magistrále zchátralá stavba odstřelena. Série zvukových intervencí v místě historické budovy je připomínkou mizejícího světa drážních terénů a kultury ajznbonu obecně v současném světě.

Program připravil kolektiv autorů
portálu sonicity.cz

Doporučujeme

PROJEKTPLUS
www.projektplus.name

Vedlejší kolej
www.vedlejsi.cz

Čtení ve vlaku
www.ctenivevlaku.cz

Landscape festival
www.landscape-festival.cz
Vlaková nádraží ne/využitá

SKLAD_13 // DŘEVÁK,
Pod Lipami, nádraží Řevnice
www.sklad13.cz

Realizační tým

Umělecký ředitel:
Čestmír Suška

Kurátoři:
**Dagmar Šubrtová
a Iva Mladičová**

Manažerka produkce:
Ivana Vodičková

PR:
Klára Sofie Střihavková

Produkce:
**Dan Toman,
Josefína Frýbová,
Jarka Janičková**

Technický manažer:
Martin Pertl

Grafický design:
**Jáchym Moravec
a David Babka**

Záštitu nad Festivalem m³ laskavě přejali:

Mgr. Milan Volf
primátor města Kladna

Doc. Ing. arch. Petr Hlaváček
náměstek hl. města Prahy

MgA. Hana Třeštíková
radní hl. města Prahy

Česká komora Architektů

MgA. David Kašpar
místostarosta MČ P10

Mgr. Ondřej Kolář
starosta MČ P6

pořádá:

BUBEC

NADACE SUŠKA-SHAMETI

spolupřádá:

G HMP
Galerie hlavního
města Prahy

distribuce:

ČD České dráhy
Národní dopravec

Festival finančně podpořili:

**MINISTERSTVO
KULTURY**

Festival je financován
z programu:

Středočeský kraj

KLADNO
Město Kladno